

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ตามสภาพบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ของผู้บริหารและครู ทั้ง ๘ ด้าน คือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และ ด้านความมีน้ำใจ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพศหญิงมากที่สุดจำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘ เพศชาย จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒ คน มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗ มีอายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี จำนวน ๔๘ คน คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๐ และมีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐ และมีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๘ มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน ๕๑ คนคิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒ ตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒ ตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน ๒๔๔คน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๘ โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๕๘ โรง คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๕๔ โรง คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน ๑๐๐ โรง คิดเป็น ๓๙.๗

๕.๑.๑ บทบาทของผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ตามบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ของผู้บริหารและครู ทั้ง ๘ ด้าน พบว่า บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๖$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยได้ดังนี้ ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความขยัน ($\bar{X}=๔.๓๕$) รองลงมา คือ ด้านความสุภาพ ($\bar{X}=๔.๒๘$) ด้านความมีวินัยเท่ากับด้านความสามัคคี ($\bar{X}=๔.๒๕$) ด้านความประหยัดเท่ากับด้านความซื่อสัตย์และด้านความสะอาด ($\bar{X}=๔.๒๔$) สำหรับบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยระดับมากในลำดับสุดท้ายคือ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X}=๔.๒๒$) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ด้านความขยัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๓๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความขยันในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X}=๔.๓๙$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ($\bar{X}=๔.๓๔$)

๒. ด้านความประหยัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประหยัดในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประหยัดโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=๔.๓๒$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักนำวัสดุที่เหลือใช้ นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X}=๔.๑๔$)

๓. ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนด้วยความซื่อตรง ($\bar{X}=๔.๒๕$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับความจริง ไม่โกธเมื่อถูกตำหนิหรือดักเตือน ($\bar{X}=๔.๑๘$)

๔. ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดแทรกคุณธรรม ($\bar{X}=๔.๖๖$) ติดตามประเมินผลการส่งเสริมวินัยผู้เรียน ($\bar{X}=๔.๑๘$)

๕. ด้านความสุภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อยในสถานที่ต่าง ($\bar{X}=๔.๓๔$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนพูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคายในหมู่เพื่อน ($\bar{X}=๔.๒๕$)

๖. ด้านความสะอาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียนทำลายทรัพย์สินของราชการ ($\bar{X}=๔.๒๘$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนจิตใจมิให้ขุนมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ ($\bar{X}=๔.๑๘$)

๗. ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสามัคคี มีความสมานฉันท์ ($\bar{X}=๔.๓๒$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ตามวิถีประชาธิปไตย ($\bar{X}=๔.๒๑$)

๘. ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแบ่งปัน/สละทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อน/ผู้ประสบภัยอยู่เสมอ ($\bar{X}=๔.๓๖$) ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรมธนาคารความดี ($\bar{X}=๓.๘๖$)

๕.๑.๒ เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๑ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัยจากการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๑ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบสรุปผลได้ดังนี้

เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๑ ทั้ง ๘ ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

๑) ปัญหา อุปสรรค พบว่า ผู้บริหารขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ยังคงพบปัญหาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งในด้านความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง และยังคงต้องทำเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนและครูได้เห็นในทุกด้าน รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นรูปธรรมในเชิงบวก

๒) ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างและเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความรักความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับปัญหาทุกเรื่อง มีวิธีการปฏิบัติเป็นไปในแนวเดียวกันชัดเจนและสม่ำเสมอ ครูและผู้ปกครองยังต้องมีส่วนร่วมในการเอาใจใส่ดูแลส่งเสริมสนับสนุนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการอภิปรายข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ดังนี้

๕.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑

จากการศึกษาวิจัยบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยได้ดังนี้ ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความขยัน ด้านความสุภาพ ด้านความมีวินัย ด้านความสามัคคี ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสะอาด และด้านความมีน้ำใจ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรมเบื่องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย เพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัยที่ปรากฏเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

๑. ด้านความขยัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความขยันในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ**พระครูวิจารณ์นกกิจ(บุญศรี พรหมแสงชัย)** พบว่า นักเรียนที่ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **กำพล สิ้นันตา** กล่าวว่า ควรช่วยกันอบรมฝึกฝนเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองควรฝึกฝนเด็กให้ทำงานในบ้าน โดยการมอบหมายงานให้เด็กทำเพื่อเป็นการฝึกฝนให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

๒. ด้านความประหยัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประหยัดในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประหยัดโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักนำวัสดุที่เหลือใช้นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ได้มีพระราชดำรัสฯให้คนไทยตระหนักถึงการนำหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต โดยเน้นหลัก “ทางสายกลาง” ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ อันจะทำให้ชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานของความมั่นคง สมดุล “การพึ่งพาตนเอง” ให้ได้ก่อน โดยรู้จักประมาณตนและดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังตนเอง สร้างพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนและครอบครัวให้พอมี พอกิน พอใช้ก่อน โดยใช้วิธีการที่ประหยัด ใช้หลักความพอประมาณ ทรงเตือนสติประชาชนไทยไม่ให้ประมาทตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ใช้ความรู้ คุณธรรม และความเพียรในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ดวงเดือน พันธุมนาวิน** ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองโดยตรง ในการพัฒนานักเรียนให้มีบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดี มีพฤติกรรมเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารและครูในเรื่องความประหยัดจึงเป็นการส่งเสริมรองลงมาจากการส่งเสริมโดยผู้ปกครอง

๓. ด้านความซื่อสัตย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนด้วยความซื่อตรง ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับความจริง ไม่โกธเมื่อถูกตำหนิหรือถูกตักเตือน สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุรพล สุขสายชล** ได้กล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริตช่วยให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองดีของสังคม เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนที่มีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **สุภาพร ศรีดี** ได้กล่าวถึงความสำคัญของ

ความเชื่อสัตย์ว่า ความเชื่อสัตย์จะทำให้การดำรงชีวิตในสังคมมีความสุข เป็นสังคมที่สร้างสรรค์และเป็นสังคมที่มีคุณภาพ

๔. ด้านความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ สอดแทรกคุณธรรม ติดตามประเมินผลการส่งเสริมวินัยผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ **พรทิพย์ ยุกตานันท์** กล่าวว่า วินัยสามารถทำให้นักคล้อยร่วมกันได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับคำสอนของ **พระธรรมปิฎก** ท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยว่าทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยผู้ปฏิบัติเป็นคนดีและทำให้เกิดความสงบสุข

๕. ด้านความสุภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้บริหารมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย ในสถานที่ต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพูดจาสุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคายในหมู่เพื่อน เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ **ศรีทูล มณีรัตน์** ได้กล่าวว่า ให้มีการแต่งกายตามระเบียบของทางราชการและทางโรงเรียนกำหนด ให้นักเรียนแสดงความเคารพครูที่ประตูโรงเรียนในตอนเช้าและตอนเย็น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระครูวิจารณ์วงกิจ (บุญศรี พรหมแสงชัย)** พบว่า ให้นักเรียนมีสัมมาคารวะ เมื่อเดินผ่านครู/ผู้ใหญ่ สำหรับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมระดับมากลำดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหาร

๖. ด้านความสะอาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรักษาสถานที่ของส่วนรวมโดยไม่ขีดเขียน ทำลายทรัพย์สินสมบัติของราชการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ขอบ เอี่ยมประสงค์** พบว่า การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และการใช้อาคารและห้องต่าง ๆ ในโรงเรียน ควรให้นักเรียน ครูอาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ทำความสะอาด เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้มาก สำหรับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมระดับมากลำดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายและใจ การปฏิบัติของผู้บริหารคือให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระทุกเช้าเวลาเช้าแถวและทำสมาธิ เพื่อให้นักเรียนมีจิตใจสงบและสมองแจ่มใสเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **อภิชาติ แดงจำรูญ** พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านการสวดมนต์ไหว้พระคือทำให้จิตใจผ่องใส ร่าเริง เบิกบาน สดชื่น สว่าง สงบ ทำให้เกิดสมาธิ และในการฝึกสมาธิ ทำให้เป็นผู้มีจิตใจสงบ มีสมาธิ มีสติ รอบคอบ และทำให้รู้สึกผ่อนคลายไม่เครียด

๗.ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้บริหาร ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสามัคคี มีความสมานฉันท์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ตามวิถีประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของ **จิตร ศรีสะอาด** ได้กล่าวว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษายึดหลักคุณธรรมนำความรู้ เพราะถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสังคมไทย ในการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เชื่อมโยงความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และท้องถิ่น ให้เข้ามาเป็นเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย มีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน

๘.ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแบ่งปัน/สละทรัพย์สมบัติส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือเพื่อน/ผู้ประสบภัยอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรมธนาคารความดี สอดคล้องกับแนวคิดของ **ทิสนา แคมณี** ได้กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ข้าราชการ พบว่าสามารถจะดำเนินการได้ คือ การป้องกันปัญหาอันก่อให้เกิดการกระทำผิดจริยธรรม โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี มิให้บุคคลทำความชั่วหาผลประโยชน์ ขจัดแหล่งอบายมุขทั้งปวง ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนทางจริยธรรมอยู่เสมอ ประกาศเกียรติคุณให้รางวัลยกย่องผู้กระทำความดีให้ปรากฏต่อสาธารณชน

๕.๒.๒ เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน
คุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ **จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล**

๑. เพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. อายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการเปรียบเทียบพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตาม อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. วุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพรวมมีความเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น ด้านความมีน้ำใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ตำแหน่งแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามตำแหน่ง ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ยกเว้น ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ไม่พบความแตกต่าง

๕. ขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ยกเว้นด้านความขยัน และด้านความมีวินัย พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. ด้านความขยัน

- ๑) ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน
- ๒) ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย

๒. ด้านความประหยัด

- ๑) ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักนำวัสดุที่เหลือใช้ นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์

มากที่สุด

- ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด

๓. ด้านความซื่อสัตย์

- ๑) ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับความจริง ไม่โกธเมื่อถูกตำหนิหรือดักเตือน
- ๒) ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนพูดแต่เรื่องที่เป็นความจริง

๔. ด้านความมีวินัย

- ๑) วางแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมวินัยอย่างต่อเนื่อง
- ๒) ควรมีมาตรการติดตามประเมินผลการส่งเสริมวินัยผู้เรียน

๕. ด้านความสุขภาพ

- ๑) ส่งเสริมให้ผู้เรียนพุดจาสุขภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคายในหมู่เพื่อน
- ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมารยาทในการรับประทานอาหาร

๖. ด้านความสะอาด

- ๑) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักรักษาที่อยู่อาศัย โรงเรียน สาธารณสถาน และสิ่งแวดล้อมให้สะอาดถูกสุขลักษณะ

- ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนจิตใจมิให้ขุนมัวปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ

๗. ด้านความสามัคคี

- ๑) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี ตามวิถีประชาธิปไตย

๘. ด้านความมีน้ำใจ

- ๑) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น จัดทำโครงการที่ช่วยน้อง
- ๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำกิจกรรมธนาคารความดี

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการทำการวิจัยให้สมบูรณ์ในโอกาสต่อไปคือ

๑. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมในแนวคุณภาพ เพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึกทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารกับการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนชั้นนำ ตามหลักพรหมวิหาร ๔